

בס"ד

לעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

ערש"ק

כי תבוא

ה'תש"פ

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל

דוא"ל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא כי תבוא

ועל דרך הצח יאמר שעל כן הטעם ב **וְהָיָה** הוא פשטא, שהשם הק' וְהָיָה מתפשט והולך לפנינו בבואנו אל הארץ הק'.

ועוד צריך להבין הקשר בין שְׂרִי פְרָעָה ושם ה' שיקרא מהם. **ויש לומר**, הם שרי פרעה, הם שרי האומות בשמי שמים עליונים, אשר רואים את **כנסת ישראל בחשיבותה** לפני בורא עולם, ואשר בהמשך נאמר בהם **וַיִּהְיוּ אֵלֶיךָ-פְרָעָה**.

ופרעה הוא כינוי למלכויות הגויים, לקיים מה שנאמר **אז יאמרו בגויים הגדיל ה' לעשות עם אלה**. שכל מלכי מזרח ומערב יהללו את הדבקות שיש לישראל בבוראם. ולכן שם זה, **וְהָיָה**, הוא מקור השמחה בעולמות.

ועוד יש לומר, כמובא במסכת מגילה (לא עמ' ב') תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין קללות שבמשנה תורה בפרשת כי תבוא, **קודם ראש השנה**, מאי טעמא, אמר אביי ואיתימא ריש לקיש **כדי שתכלה השנה וקללותיה ותחל שנה וברכותיה**. וזו היא **פְּשׁוּרַת השמחה לפני יום הדין**.

וְהָיָה כִּי-תָבֹא אֶל-הָאָרֶץ (כו,א')

פירש אוה"ח הק' והיה לשון **שמחה**. שאין לשמוח אלא בישיבת הארץ. **ועוד פירש** בהמשך דבריו והצצתי בפרשה זו שרומזת גם כן ביאת הארץ העליונה. שאין ראוי לאדם **לשמוח** אלא כשיבא לארץ העליונה, ע"ד אומרו **ותשתק** ליום אחרון. עכ"ל.

ויש לעיין מה גדר שמחה זו הן בארץ התחתונה הן בארץ העליונה.

ועל דרך הסוד, יש לומר כי **וְהָיָה** הוא השם הק' השולט בחודש **תשרי**, היוצא מן סופי התיבות בפסוק (בראשית יב,טו) : **וַיִּרְאֵי אֶתְהָ שְׂרִי פְרָעָה**. כמובא בתיקוני הזהר ט' עמ' ב.

ועל פי הדברים האלה יובנו דברי האוה"ח הק' על נכון. **שהשמחה** האמיתית והשלמה בין בארץ התחתונה ובין בארץ העליונה היא **השמחה בדבקות בה'**, והשראת שכינתו הק' גם למטה וגם למעלה. וזה נרמז במילה **וְהָיָה**.

לעומקו של מקרא כי תבוא

מוטעמת ב"מנח". לומר לך, שמא' תשרי כבר מונח העתיד של כל פרי מעלליו של האדם. ולכן יש הפסקה קלה בקו המפסיק לאחר המילה מראשית, כזה: מראשית |, לומר שמא' תשרי כל פירות מעלליך, מראשית השנה ועד אחרית שנה.

ככתוב, (דברים פר' עקב יא, יב) אָרְץ אֲשֶׁר-ה' אֱלֹהֶיךָ דָּרַשׁ אֹתָהּ תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרַשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה.

והוינן בה, מאי עד אחרית שנה. הרי אחרית שנה היא תחילת השנה הבאה. ומדוע לא אמר מראשית שנה ועד ראשית שנה.

ויובן לפי מה שדרשו חז"ל [מגילה טז:] א"ר יצחק כל שנה שְׁרָשָׁה בתחלתה מתעשרת בסופה, שנא' [בפרשתנו] מראשית השנה. קרי מראשית וכתוב מראשית. מראשית ועד אחרית, סופה שיש לה אחרית. כוונת הכתוב לא אחרית ממש, אלא לקראת סוף השנה, באחריתה, תהיה השנה מבורכת ויהיה לה קיום. וכל כך למה, פירש רש"י שְׁרָשָׁה בתחלתה. שישראל עושין עצמן רְשִׁין בר"ה לדבר תחנונים ותפלה, כענין

וְהָיָה כִּי-תָבֹא אֶל-הָאָרֶץ.

כי תבוא יכול להתפרש גם לנוכח, כי אתה תבוא. ויכול להתפרש גם לנסתרת, והיה כי היא תבוא. הפירוש כפשוטו הוא לנוכח, לעם ישראל. וְהָיָה כִּי-תָבֹא אֶל-הָאָרֶץ.

ולעומקו של מקרא, ידרש כביכול לנסתרת לפי דקדוק הלשון, ולגילוי שכינה לפי הענין. וְהָיָה כִּי [היא] תָבֹא אֶל-הָאָרֶץ, והכוונה לשכינה הק'. והיה כי תבוא השכינה הק' הנקראת והי"ה, ותשרה עלינו ברחמים, כאשר ישראל עושין רצונו של מקום. ויתפרש אֶל-הָאָרֶץ מלשון ריצוי ורצון, היא הארץ הנרצית להתרצות על בניה ולרצות את הרוצים בתשובה, והיה כי תבוא השכינה הק' ללמד סניגוריה על עם ישראל בבואם לדין בראש השנה.

וְלִקְחֶם מֵרֵאשִׁית | כָּל-פְּרֵי הָאֲדָמָה (כו, ב')

על דרך הרמז, תרמוז הפרשה לכוחה של התפילה בראש השנה. מראשית | אותיות מא' תשרי. והיא

לעומקו של מקרא כי תבוא

ולא למעשה ידינו, לָךְ ולא למקרי הזמן ומזלותיו, לָךְ ולא לתענוגות העולם, וכפי שמפייטים בליל הסדר, לָךְ כי לָךְ, לָךְ אף לָךְ, לָךְ ה' הממלכה. וכנגד זה נזכה לארץ אשר עיני ה' אלקיך בה.

וְלִקְחָתָּ מֵרֵאשִׁית | פֶּל-פְּרִי הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר תִּבְיֵא מֵאַרְצֶךָ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וְשָׂמַת בְּטֶנְא וְהִלַּכְתָּ
אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ
לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם (כו, ב')

בשימת לב, ועל דרך הצת, וְלִקְחָתָּ מוטעם בגרשיים, שיגרשו מעליו כל מרעין בישין וכל מפריעים ומקטרגים של סוף השנה שעברה, כעין שאמרו תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה. ולכן מוטעם מֵרֵאשִׁית במונח, באשר מעתה ברכות ינוחו ויחולו על ראשו.

אֲשֶׁר תִּבְיֵא מֵאַרְצֶךָ. מֵאַרְצֶךָ הוא לשון ריבוי, כנ"ל. וידרש עוד: אשר תביא ממה שרָצִיתָ בתפילתך את ה'

שנאמר תחנונים ידבר רַשׁ (משלי יח) וכפי שיש האומרים בסליחות פְּרָשִׁין וכדלים דפקנו דלתיך. ובאומרו מתעשרת בסופה שיש לה אחרית, כוונתו בזה, שגם אם לא יקבלו מבוקשם מיד, על כל פנים יותר מאוחר במשך השנה בודאי יקבלו מבוקשם והקב"ה לא יאחר גמולם הטוב, ועד אחרית שנה בודאי ימלא הקב"ה בקשותיהם של ישראל, להיות לשנה זו קיום ואחרית.

ועל דרך הצת יש לומר עוד, אחרית מלשון אחריות. מרשית שנה, חלה על האדם אחריות שלא יסורו עיני ה' אלקיך מן הארץ הטובה אשר נתן לך. ומה היא האחריות המוטלת על האדם, היא במידה כנגד מידה. כנגד עינינו לך תלויות, עיני ה' אלקיך בה. וזה יסוד הפיוט שאומרים בראשית השנה, עינינו לך תלויות, עד שתחננו ותוציא כאור משפטנו.

ועל דרך המוסר ייאמר, שההדגשה היא לא רק על המילים עינינו לך תלויות. אלא יש להדגיש באופן מיוחד את המילה לָךְ. ולומר עינינו לָךְ תלויות, לָךְ ולא לשום דבר אחר זולתך, לָךְ ולא לזהב ולכסף, לָךְ

לעומקו של מקרא כי תבוא

וְעֵנִית וְאַמַּרְתָּ לְפָנָי | ה' אֱלֹקֶיךָ,
אֲרַמִּי אֲבִד אֲבִי וְגו' (כו,ה').

פירש רש"י שלא תהיה כפוי טובה. ויש להבין מה היא הלשון כפוי טובה.

ועל דרך הפשט יש לומר בכמה אופנים: שלא תהיה כאדם הכופה כלי כדי לכסות דבר המאוס. שלא תמאס בטובה שהקב"ה נותן לך, ועוד, שלא תהיה כמי שכפו עליו והכריחו אותו שיודה לא-להיו. אלא תודה לו בשמחת הלב **ובמאור פנים**, מדה כנגד מדה למי שמכריו עליך ואומר: **יאר ה' פניו אליך**. וכן דוד המלך אמר במזמור לתודה [תהלים ק] עבדו את ה' בשמחה. עבודה זו של הכרת הטוב, עבודהו בשמחה.

ולעומקו של מקרא יש לומר במזמור זה [תהלים ק] שממנו ילמד האדם כיצד לא יהיה כפוי טובה כנ"ל. על ידי שיתבונן ויכיר כי כל הטוב שיש לו לאדם לא ממעשה ידיו הוא, אלא מיצרו. כפי נאמר שם במזמור לתודה: [פסוק ג'] **דָּעוּ כִּי ה' הוּא אֱ-לֹהֵיכֶם הוּא-עֲשָׂנוּ (ולא) וְלֹא אֲנַחְנוּ** עָמְדוּ וְצִאֵן מִרְעִיתוֹ:

אלקיד, ומנין שְׁוֹתֵרְצָה, שנאמר אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ גִּתּוּ לָךְ.

וְשַׁמַּת בְּטָנָא. כאן ירמוז לתפילת הודיה, וכפי שפירש רש"י (כו,ג') ואמרת אליו. **שאינך כפוי טובה. וְשַׁמַּת** את תפילת ההודיה שלך **בְּטָנָא**.

טנ"א ראשי תיבות טעמים נקודות אותיות, כמובא בעץ-חיים, וכוונתו בזה שבכואך לומר תודתך לה' אלקיך **תְּפַרְשׁ** את תודתך לה' ובקשתך **פְּרֵשׁ הַיֵּטֵב לְפִי טַנ"א**, שלא תהיה תודתך פחותה מבקשתך.

ועל דרך הפשט מְרַאשִׁית | פֶּל-פְּרִי הַאֲדָמָה כוונתו בזה פירות ממש. ומכיון שאין מקרא יוצא מידי פשוטו, גם הדרש ידרש על דרך הפשט: כי האדם עץ השדה אשר תפילותיו הן פירותיו. את תפילותיך שהן פירותיך, אותן תשים בטנא, הוא סל הכרת הטוב, להביאה לפני ה' אלקיך.

ועל דרך הצח יהיה טנ"א נוטריקון: טובך נכיר אלקינו, טובך נביא אליך.

לעומקו של מקרא כי תבוא

רחמיו. ובמילעיל [כי לא כלו] הוא מלשון להכיל, והרי זה טועה, וכמי שאומר כלפי מעלה כי ח"ו אינו מכיל את רחמיו. והוא היפך האמת, כי כונת חז"ל בתיקון המודים לומר שמהטוב שפע רחמים **עד בלי די**, והזהירות בזה היא סניף של הכרת הטוב למי שממנו הטוב.

וכעין זה יש להזהיר גדולים על הקטנים שלא יטעו באומרם בליל שבת וַיִּכְלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל-צָבָאָם: ויטעימו את המלה **במילרע**, כזה: **וַיִּכְלּוּ**, כפי הטעם תביר שתחת ה"ל". ולא יאמרוהו במילעיל [כגון שיטעימו את ה"כ" כזה: **וַיִּכְלּוּ**], כי זה גובל עם שינוי משמעות. כי משמעות **וַיִּכְלּוּ** בתביר, כראוי, היא מלשון תמו ונגמרו כבמודים. שמעשה הבריאה **תם ונשלם** בליל שבת. ולכן הטעם במילרע **וַיִּכְלּוּ**.

ואם יטעים בטעות במלעיל [**וַיִּכְלּוּ**] הרי המשמעות יכולה להיות **הַכְלָה**, מלשון "להכיל", וכאילו מעיד עדות שקר שהשמים והארץ וכל צבאם מכילים ח"ו את הקב"ה, ואין הקב"ה

ובשימת לב: **ולא** כתיב, **ולו** קרי. הוא עשנו, הוא עשה לנו כל טובותינו, **ולא** אנחנו. ומשיגיע להכרה זאת, אז יהיה האדם לו ולחלקו של הקב"ה, כפי הקרי: **וְלֹו אֲנַחְנוּ**. וזו היא **הכרת הטוב** הנרצית. שמתבונן ומכיר כי כל הטוב הוא ממי שנקרא **הטוב**, הוא הקב"ה, וכפי שאומרים בבברכת מודים: **הטוב**, כי לא כלו רחמיו. **והכרת הטוב** היא **הכרת הקב"ה** הנקרא **הטוב**, ולכן המכיר טובה לחבירו מכיר טובה לבוראו ששלחו להיטיב עמו.

והשתא דאתית להכי, נימא ביה מילתא: באומרם בברכת "מודים", יש לדייק ולא להחליף מילרע במלעיל. שלא תצא טעות תחת לשונו. שהרי "כלו" יש לומר במילרע, כלומר להטעים את **סוף התיבה**. הטוב, כי לא **כלו** רחמיו. ו"תמו" יש לומר במלעיל: והמרחם כי לא **תמו** חסדיך. ואגב שיטפא וריהטא בהיותו רגיל לומר **תמו** במילעיל, שלא יאמר גם את ה"כלו" במלעיל. [כזה: **כלו**] אלא במילרע כנ"ל. כי במילרע כי לא **כלו** הרי הוא מבקש שלא יכלו ויגמרו

לעומקו של מקרא כי תבוא

גדלו אצלו עתה, וביניהם מרחק של כמה וכמה דורות.

אלא לימוד גדול לימדִתָּנו התורה בענין הכרת הטוב. אשר בבוא האדם להכיר טובה, הן לבוראו הן לבריותיו, אין ההכרה בטוב שלימה אלא אם כן יֵדַע להודות מן השורש.

שרק כך תהיה הכרת הטוב שלימה. שאם יאמר תודה רק על הפירות, אין ראייתו שלימה, ותהיה הכרת הטוב שלו לחצאין. כי הקב"ה קורא הדורות מראש, וכאשר הציל את יעקב אבינו בברחו מלבן הארמי, וירד מצרימה, כבר אז קרא הקב"ה לארץ לגדל פירותיה, כדי שבבואנו שמה נוכל להביא בכורים לה'. באשר כל השגחתו עלינו מאז ועד היום היא חטיבה אחת. והיאך נחלק חטיבה זאת לחצאין. היינו דאמרי אינשי, זרוק חוטרא לאורא, אעיקריה קאי. (רש"י בראשית כא, כא). זרוק עץ לאויר תמיד ירד כששרשו למטה. וזו היא הכרת הטוב הנרצית בארץ החיים אשר נתן לך ה' אלקיך. להודות מן השורש.

מכילם. וההיפך הוא הנכון. שהקב"ה הוא מקומו של עולם ומכיל את כל העולמות, וכל העולמות כלולים בו, ואין העולם מקומו.

ועל פי הסוד יהיה הטעם "תִּבְרָא" שבאות "ל" לשון של שבירה, [כי האות ת' והאות ש' מתחלפות בארמית] ויהיה הטעם מורה על "שבירת הכלים" במעשה הבריאה לאפשר כביכול לאור הא-לקי הגדול להאיר בנשמות בני ישראל בכלל ונשמות ל"ו צדיקים שבכל דור ודור בפרט. לכן נאמר וַיִּכְלֹא.

וְעֲנִיתָ וְאִמַּרְתָּ לִפְנֵי | ה' אֱלֹקֶיךָ,
אֲרָמִי אָבִד אָבִי וּגְוִ' וְעַתָּה הִנֵּה
הִבֵּאתִי אֶת-רְאשֵׁי פְרִי הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר-נִתְּתָה לִי ה' (כו, י')

יש לשאול, מאחר וכל תכלית הבאת הביכורים היא כפירוש רש"י שלא יהיה כפוי טובה על הפירות שנתן לו בוראו, מספיק לכאורה באמירת תודה על הפירות בלבד. ומדוע תחייבו התורה להתחיל מארמי אובד אבי. ומה לכאורה הקשר בין ארמי אובד אבי ובין הפירות אשר

לעומקו של מקרא כי תבוא

דתניא כל עיר שאין בה עשרה דברים הללו אין תלמיד חכם רשאי לדור בתוכה: בית דין וקופה של צדקה ובית הכנסת ובית המרחץ וביהכ"ס רופא ואומן ולבלר ושוחט ומלמד תינוקות, משום ר' עקיבא אמרו אף מיני פירא מפני שמיני פירא מאירין את העינים.

ולעומקו של מקרא יש לומר שכוונת ר' עקיבא היא שהפירות מאירין את העינים בתורה. דייקא נמי, שלכן דוקא ת"ח אסור לגור בה. שצריך מאור עינים בתורה במיוחד. וכפי שאנו מתפללין "והאר עינינו בתורתך".

ואשר על כן הקפידה התורה על הכרת הטוב דוקא בפירות, שהיא כהכרת הטוב על לימוד התורה הק'.

ורמזה לנו בזה התורה שצריך להכיר טובה גם על פירות הלימוד.

ועל פי זה יובן מדוע צריך להתחיל מארמי אובד אבי, כי לבן בקש לעקור את הכל, גם את הכרת הטוב רצה לעקור. ועוד, שיעקב איש תם יושב אהלים, והכרת הטוב על התורה בודאי ראויה להתחיל מן השרש.

ואשר על כן ראו חז"ל להביא את פסוקי הבפורים כיסוד להודאה הגדולה אשר יש ליתן בליל הסדר בהגדה של פסח. ואשר על כן ייסד בעל ההגדה את ההגדה של פסח על ההגדה של הביכורים, ארמי אובד אבי וגו' להכיר טובה לקב"ה על כל הנסים שעשה לנו ועל פדות נפשנו. וכן פירש רש"י בהגדת הביכורים (דברים כו, ג') ואמרת אליו. שאינך כפוי טובה. הכי נמי, הגדת היום לה' אלקיך שאינך כפוי טובה.

ועוד יש לשאול מה הוא שראה הכתוב לפרסם הכרת הטוב דוקא על הפירות.

ויש לומר כר' עקיבא, שכל עיר שאין בה פירות אסור לגור בתוכה, כי הפירות מאירין את העינים. (סנהדרין יז עמ' ב').

והוינן בה, ומה בכך שהפירות מאירין את העינים, עד כדי כך שאסור לגור באותה עיר, כאותם עשרה דברים המפורטים בברייתא (שם)

לעומקו של מקרא כי תבוא

נבראה כבר בתוך מעי אמו, והלוי הוא כנגד הרוח שמתלווה לאדם מלידתו, וְתָגַר זאת הנשמה הגרה בתוכו. וכונתו בזה שצריך לשמוח בכל הטוב בכל חלקי הנפש רוח נשמה. אשר נתן לך ה' אלקיך. ושני שמות השם הם כנגד חיה יחידה, הקושרים את נשמת האדם אל כסא הכבוד.

אֶת-ה' הָאֱמֶרְתָּ הַיּוֹם לְהִיּוֹת לְךָ
לְאֱלֹהִים, וְה' הָאֱמִירְךָ הַיּוֹם לְהִיּוֹת
לוֹ לְעַם סֻגְלָה (כו, יז-יח')

הָאֱמֶרְתָּ הָאֱמִירְךָ.

פירש רש"י בחומש: אין להם עד מוכיח במקרא, ולי נראה שהוא לשון הפרשה והבדלה, הבדלתיו לך מאלהי הנכר להיות לך לאלהים, והוא הפרישך אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגולה. עד כאן פירושו במקרא.

ובגמרא פירש רש"י שהוא לשון שבת. שכנסת ישראל והקב"ה משבחים זה לזה. (חגיגה ג, ברכות ו.).

ובגמרא (ברכות ו.) דרשו הָאֱמֶרְתָּ לשון חטיבה אחת: אמר להם הקב"ה

וכן יובן מדוע הקפידה התורה דוקא בהבאת הפירות על ענין השמחה. ככתוב וְשִׂמְחֶתָּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּתַן-לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ אִתָּהּ וְהַלְוֵי וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ.

שהרי שמחת הפירות היא שמחת התורה כנ"ל. ודייקא נמי וְשִׂמְחֶתָּ בְּכָל הַטּוֹב, ואין טוב אלא תורה שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם.

וְשִׂמְחֶתָּ בְּכָל-הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּתַן-לָךְ
ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ אִתָּהּ וְהַלְוֵי
וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ. (כו, יא')

בְּכָל-הַטּוֹב. זה שהתפרש לעיל (כו, י') שצריך לראות את כל הטוב. את כל התמונה השלימה של הטוב, וזו הכרת הטוב הנרצית, ולכן יאמר בהגדת הביכורים מארמי אוכד אבי. ורק אז בראותו את כל הטוב, יתקיים בו ושמחת. לכן נאמר וְשִׂמְחֶתָּ בְּכָל-הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּתַן-לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ.

וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ. זו הנשמה שגרה בקרבך. וזכר כאן ג' חלקי הנשמה אשר על הארץ, נפש רוח נשמה. את"ה כנגד הנפש, אשר

לעומקו של מקרא כי תבוא

להשתבח בנו באמירת ומי כעמך
ישראל גוי אֶחָד בארץ.

ולפי זה יובן על נכון לשון
הַאֲמַרְתָּ. אֵת ה' הַאֲמַרְתָּ הַיּוֹם,
במעשיך הטובים גרמת לו כביכול
לומר עליך ומי כעמך ישראל גוי אחד
בארץ. וה' הַאֲמַרְתָּ הַיּוֹם, שבציווי
להגיד ערב ובקר קריאת שמע, גרם
לך לומר שמע ישראל ה' אלהינו ה'
אחד.

ועל דרך הצח יאמר, שהוא לשון
עדות. שלכן אותיות ע של שמע, ו ד
של אחד נכתבות במסורה גדולות.
שהן לשון עדות, שהקב"ה מעיד על
ישראל, וישראל מעידים על
הקב"ה, והוא לשון הַאֲמַרְתָּ של זה על
זה וזה על זה.

וזו כוונת הגמרא באמרה אתם
עשיתוני חטיבה אחת בעולם, ואני
אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם.
אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם,
שאתם אומרים עלי ה' אחד, לאחר
שקְאָמַרְתִּי אתכם לומר שמע ישראל.
ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם
לומר עליכם שאתם אחד. על דרך
מדה כנגד מדה, והיינו שקְאָמַרְתֶּם

לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת
בעולם (אֵת ה' הַאֲמַרְתָּ), ואני אעשה
אתכם חטיבה אחת בעולם (וה'
הַאֲמַרְתָּ). אתם עשיתוני חטיבה אחת
בעולם שנאמר שמע ישראל ה' אלהינו
ה' אֶחָד, ואני אעשה אתכם חטיבה
אחת בעולם שנאמר ומי כעמך ישראל
גוי אֶחָד בארץ.

ולעומקו של מקרא, על פי הגמרא
הנ"ל, נראה לפרש בדרך נוספת.
שקְאָמַרְתָּ והַאֲמַרְתָּ הוא מלשון
אֲמַרְתָּ. אֲמַרְתָּ בלשון הפעיל,
המורה על הפעלת הזולת כגון
הַאֲכַלְתָּ, גרמת לזולתך לאכול. וכן
הַאֲמַרְתָּ גרמת לו לומר אֲמַרְתָּ. וכך
יהיה ערך הדברים:

אֵת ה' הַאֲמַרְתָּ, כביכול גרמת לו לומר
אֲמַרְתָּ. וה' הַאֲמַרְתָּ, שגרם לך לומר
אֲמַרְתָּ.

פירושו: ה' הַאֲמַרְתָּ לומר שמע ישראל
ה' אלהינו ה' אֶחָד, בצוותו לומר
ק"ש.

ועל ידי כך שאנו מקיימים את הציווי
ואומרים שמע ישראל ה' אלקינו ה'
אֶחָד, אנו כביכול גורמים לו

לעומקו של מקרא כי תבוא

ועל ידי כך הקב"ה עושה את ישראל
חטיבה אחת בעולם.

וְהָיָה בַּיּוֹם אֲשֶׁר תַּעֲבְרוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן
אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-ה' אֱלֹהֵיךָ נָתַן לָךְ
וְהִקְמַתָּ לָךְ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וְשִׁדְתָּ
אֹתָם בְּשִׂיד. (כז,ב')

וְשִׁדְתָּ אֹתָם בְּשִׂיד.

יש ליתן טעם מדוע יאמר בְּשִׂיד.
והלא לכאורה די במה שיאמר וְשִׁדְתָּ
אֹתָם, וממילא אני יודע ששִׁדְתָּ אֹתָם
בְּשִׂיד. ומה תלמוד לומר בְּשִׂיד.

ועוד, שהיה לו לומר בְּסִיד. ב"ס",
ומאי בְּשִׂיד, ב - "ש".

ועל דרך הרמז והסוד, יש לומר
שתחילת הפסוק וְהָיָה יְגִלָּה על סופו,
בְּשִׂיד. שתיבות אלו מְכוּוֹנֹת כנגד שני
שמות ה': יהו"ה שד"י.

באשר מיום עֲבַרְנוּ את הַיַּרְדֵּן, נשלחו
שני השמות הק' האלו לְשִׁמְרָנוּ.

וכמובא ב**זוה"ק** (ואתחנן, רס"ו
ע"א), לגבי כתיבת המזוזה, שיש

אותי, וגרמתם לי בכך, כביכול, לומר
את האמירה הזאת עליכם מי כעמך
ישראל גוי אחד בארץ, ועל ידי כך
לעשות אתכם גם חטיבה אחת בעולם.

ולכן קראו לכך הז"ל חטיבה אחת.
שבאמרנו ה' אחד, אנו מעידים על
הקב"ה שהשגחתו הפרטית על כל
אחד ואחד היא השתלשלות
מהשגחתו הכללית על כל העולם.
כולו, בהיותו סובב וממלא כל עלמין.
כן הקב"ה מעיד עלינו באמירה רכה
ובעלת חשיבות ותוקף לומר שאנו עם
אחד, שאינו מורכב מפרטים אלא
הפרטים משתלשלים מן האחד.
מהקב"ה שהוא אחד, ומעמו ישראל
שהוא אחד. אחד יחיד ומיוחד. ומדה
זו נקראת חטיבה אחת, ומכה חטיבה
אחת זו, ישראל ערבים זה לזה,
בעריבות ומתיקות של השגחה פרטית
הכוללת כל הפרטים כולם מתוקף
היותנו אחד.

וכפי שמצינו בדברי הרמח"ל על פי
הזוה"ק [אדיר במרום ח"א עמ' קי' - קיג', ז"ח ג עג].
קוב"ה אורייתא וישראל חד הם.
וכנ"ל, שעל ידי התורה [הק"ש],
ישראל עושים חטיבה אחת להקב"ה,

לעומקו של מקרא כי תבוא

ובהסבר תוקף שני שמות אלו, יאמר, כי שם והי"ה הוא למעלה מהטבע, ככל שם הוי"ה, ושם שד"י הוא השם השולט בטבע וכפי שאמרו שהוא נוטריקון: שאמר לעולמו די. ומובא ביונתן בן עוזיאל שהוא המלאך הממונה על הטבע, וכעין שר הטבע, והוא נשמת חנוך מבראשית, (כמובא באריכות ב"לעומקו של מקרא" לפרשת בראשית), הוא הנקרא מטטרו"ן.

ושני השמות והיה-ש'ד'י משלימים זה לזה בבריאה, וכנגד השגחת ה' בשמים ובארץ. והיה הוא שם הויה מעל הטבע, וש'ד'י הוא שם השם שבטבע. וממנו תוצאות השגחת השם שבטבע הנקרא בשם א'לקים, וכפי שאמרו הטבע הוא [בגימטריה] א-להים. 86.

ואשר על כן, כדי להוריד שפע הרחמים לארץ אשר בה התגלות ה' היא בטבע, נצטווה יהושע בן נון וְשָׂדֶת אֲתֶם בְּשִׂיד, בעברנו מהנהגה נסית גלויה במדבר להנהגה נסתרת-טבעית בארץ ישראל. ועל דרך הצה, שתהיה ההשגחה על אבות ובנים על ידי השם הק' ש'ד'י' שבאבנים.

לכוון שם שד"י מבחויץ, כנגד השם הק' והי"ה הכתוב מבפנים, (והיה אם שמע תשמעו וגו'):

אָמַר רַבִּי אֲבָא, פְּמָה חֲזִילִין קוֹדֵישִׁין זְמִינִין בְּהֵיא שְׁעֵתָא דְאַנְתָּא בְּרַ נְשׁ מְזוּזָה לְתַרְעֵיהּ, [כמה חילים-מלאכים קדושים מזדמנים באותה שעה כאשר אדם קובע מזוזה בשערי ביתו] - פְּלֵהוּ מְקוֹרְזֵי וְאַמְרֵי (תהלים קיח) זֶה הַשֹּׁעַר לַיְיָ יְגוֹ'. וְעַל זֶה שְׂדֵי נְרָשָׁם מִבְּחוּץ כְּנֶגֶד שֵׁם זֶה. וְהַי"ה מִבְּפָנִים, שְׂדֵי מִבְּחוּץ. שְׂיִהְיֶה הָאָדָם שְׁמוֹר מִפְּלֵ הַצְּדִידִים, מִבְּפָנִים וּמִבְּחוּץ.

וְהַיְיָ בְּה, מה התכוון רבי אבא באמרו: וְעַל זֶה שְׂדֵי נְרָשָׁם מִבְּחוּץ כְּנֶגֶד שֵׁם זֶה.

ולעומקו של מקרא יש לומר שכוונתו היא לפסוק שהביא, זֶה-הַשֹּׁעַר לַיְיָ ה'וְה'וְה' צְדִיקִים יָבִאוּ בּוֹ. שכן שם ש'ד'י מְכַנֵּן כנגד פסוק זה והוא כעין נוטריקון:

זֶה-הַשֹּׁעַר לַיְיָ ה'וְה'וְה' צְדִיקִים יָבִאוּ בּוֹ. ויש בפסוק זה שם הוי"ה ושם שד"י. כבמזוזה, והי"ה מבפנים ושד"י מבחוץ.

לעומקו של מקרא כי תבוא

לכאורה סביר יותר שיצוה להקימם על
הר הברכה, הר גריזים.

אלא יש להבין, שהר **עיבל** אינו הר
של קללה מצד עצמו ח"ו. אלא אדרבה
הוא הר מבורך לפחות כהר גריזים.
שכן שמו מעיד עליו כפי שפירש
ה"אוהב ישראל" מאפסא, שהשם
עיבל הוא גימ' של השם **הק' יב"ק**,
שהוא ר"ת יחוד ברכה וקדושה. וכן
הוא גימטרי' של שמות השם **י'ה'ו'ה**
אלהי"ם, ומה שהקללה כביכול
רבוצה בו זה רק **מצד המקבלים** שאם
אינם ראויים וכו'. ולכן באמרם ארור
אשר וכו' **הפכו פניהם להר עיבל**,
שגם העוברים על דברי ה' ח"ו יהיו
נהורים מהקדושה של הר עיבל כנ"ל,
ויחזרו בהם.

ועל דרך הצח, עיבל ועוד א'ד'נ'י'
הם יחד בגימטרי' **קע"ז**, מלשון **זע"ק**,
וסימנך (תהלים קמב, ו): **זעקתי אליך**
ה' אַמְרָתִי אַתָּה מַחְסֵי תִלְקִי בְּאַרְצֵי
הַחַיִּים.

ואשר על כן יובן על נכון מדוע
בחר הקב"ה **בהר עיבל** להקים עליו
את האבנים. **חדא**, שמתוך קדושתו עם
צירוף שמות הקדש בשמו מתאים הוא
לדברי התורה הכתובים על האבנים,

ואשר על כן נאמר וַהֲקַמְתָּ לָךְ
אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וְשָׂדֶת אַתָּם בְּשֵׂיִד.
ועוד נאמר וְשָׂדֶת וְלֹא וְסֹדֶת, לרמז על
כך ששם ש'ד'י' מְשַׁדָּד מערכות הטבע,
כלומר מוציאן מחוקיותם כדי להגן על
בניו מכל מיני מרעין בישין דלא ייתו
לעלמא. שיהיו בניו שולטים במערכות
הטבע, ולא הטבע שולט בהם.

ועוד יש לומר, מאחר והוא השם
השולט בגבולות העולם (שאמר
לעולם די, כנ"ל), לכן נשלח לנחותנו
בארץ לגבולותיה סביב. ומתוך גבולות
הארץ תצא תורה מעבר לגבולות,
ויפוצו המעינות חוצה. ואשר על כן
נאמר בְּשֵׂיִד, אותיות **ש-ד-י**.

תְּקִימוּ אֶת-הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר
אָנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם בְּהָרַ עֵיבָל
וְכַתְּבֶתָּ עָלֵיהֶן אֶת-כָּל-דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּעֵבֶרָךְ (כז, ד')

יש לשאול, מדוע יצוה הקב"ה
להקים את האבנים האלה עם כָּל
דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת דוקא בהר עיבל
שנקרא כביכול הר הקללה. והרי היה

לעומקו של מקרא כי תבוא

ליצחק ומיצחק ליעקב ומיעקב אבינו לבניו עד עולם. כדאמר יצחק ליעקב: וַיִּתֵּן-לְיָדְךָ אֶת-בְּרִכַּת אֲבֹתֶיךָ לְיָדְךָ וּלְיִצְחָק אֲתָדָּר לְרִשְׁתָּהּ אֶת-אֶרֶץ מִגְרִיזָי אֲשֶׁר-נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם. [בראשית כה, ד.].

בפשט הדברים ברכת אברהם האמורה כאן היא לְרִשְׁתָּהּ אֶת-אֶרֶץ מִגְרִיזָי אֲשֶׁר-נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם.

ולעומקו של מקרא ידרש כי ברכת אברהם היא הכח לברך לזולתך, כנאמר וַהֲיִהְיֶה בְרִכָּהּ.

ומכח וַהֲיִהְיֶה בְרִכָּהּ שנמסרה לבנים, לכן נאמר יעמדו לברך, כדין מקיימי מצוה.

אך בקללה נאמר ומקללך אאר, ולכן לא נאמר יעמדו לקלל אלא רק יעמדו על הקללה. והכוונה בזה שהשבטים העולים להר עיבל ישמרו עליה על הקללה, שתשאר רק בגדר של איום לִירֵא בְהֵן אֵת הַבְּרִיּוֹת וּשְׁלֵא תִצָּא ח"ו אל הפועל.

ועל דרך הסוד, כַּנֶּחֱסֵי הַכְּתוּב בְּאֹמְרוֹ לְאַבְרָהָם וַהֲיִהְיֶה בְרִכָּהּ, לשם הק' ו'ה'י'ה' היוצא מסופי תיבות של

ועוד שדברי התורה מְמַתְקִים אֵת כָּל הָאֲרוּרִים שְׁנֵאמְרוּ כִלְפֵי הָרָע עֵיבָל, ויחזד הם כחומה בצורה לסנגר על כלל עם ישראל ולשמרו מפני הארוּרִין.

וזה גם היסוד של הַשִּׁיד שְׁנֵאמַר בּוֹ, שֵׁם ש-ד-י יִתְּסֹף עַל הַשְּׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים לְהִיּוֹת מִגֵּן לְכָל הַחֹסִים בּוֹ, בְּאִמְרָם אָמֵן עַל הָרָע עֵיבָל.

וְאֵלֹהֵי יַעֲמָדוּ לְבָרֵךְ אֶת-הָעָם עַל-הָרַיִם גְּרִזִּים וְגו' וְאֵלֹהֵי יַעֲמָדוּ עַל-הַקְּלָלָה בְּהָרַיִם עֵיבָל. (כו, יב')

יש ליתן טעם, מדוע בברכה יאמר יעמדו לברך, ובקללה יאמר יעמדו על הקללה.

ולעומקו של מקרא יש לומר שְׁכַחַת הַבְּרִכָּה נִתֵּן לָנוּ עַל יַדֵּי הַקַּב"ה שְׁאֵמַר לְאַבְרָהָם אֲבִינוֹ, [בראשית יב, ב] וְאַעֲשֶׂה לְגִי' גְּדוֹל וְאַבְרָכָךָ וְאַגְדִּלְךָ שְׁמִי וַהֲיִהְיֶה בְרִכָּהּ. ופירש"י שם בשם המדרש רבה: הַבְּרִכּוֹת נִתְּנוֹת בַּיָּד, עַד עַכְשָׁיו הֵיוּ בַיָּד, בְּרִכְתִּי לְאָדָם וְנַח, וּמֵעַכְשָׁיו אֵתָהּ תִּבְרַךְ אֶת אֲשֶׁר תַּחֲפוּץ. וכח הברכה ניתן מאברהם

לעומקו של מקרא כי תבוא

ונישא. ובטעם מירכא נרמז שם של מלכות, כדרך אומרו ריכא ובר ריכא, שמשמעו מלך ובן מלך, ובא לרמוז בזה שהיו הלויים בקולם הרם, נושאים דבר מלך העולם, והקב"ה עוזר על ידם. לכן נאמר קול רם, בקולו של רם. של רם ונישא.

אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל
וּמִסֵּכָה תוֹעֵבַת ה' מַעֲשֵׂה יְדֵי תַרְשִׁישׁ
וְשֵׁם בְּסִתְרָה וְעָנָו כָּל-הָעַם וְאָמְרוּ
אִמָּן (כו, טו)

שואל אוה"ח הק' צריך לדעת למה לא בחר מכל העבירות לומר עליהם הארורים אלא אלו, גם בעריות למה לא יחד הארורים אלא לאלו והלא יש עריות חמורים מאלו והם הבא על אשת איש.

ומשיב: ואולי כי לא אמר כאן אלא העבירות הטמונים והנסתרים, ולזה רשם בראשונה ואמר וְשֵׁם בְּסִתְרָה. כי העושה בדרך שיהיה מתגלה הנה נתחייבו ישראל בערבות זה על זה.

וכן מה שאמר ארוּר מקלה פירוש שיעשה לו קלון בדרך שאינו נתפס

הפסוק וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שְׂרֵי פְרַעֲזָה [בראשית יב, טו'], השם השולט בחדש תשרי, שהוא מקור הברכה לכל השנה כולה. [כמבואר לעיל באריכות].

ועל דרך הצח והלשון, טעם הטיפחא שהוצרך הכתוב ליתן במלה זו וְהִיָּה לפני סוף פסוק שבמלה בְּרָכָה, יוכיח, שהוא כעין בפני עצמו, לומר לך שמכח וְהִיָּה שהוא שם השם כנ"ל, תהיה הברכה.

וְעָנָו הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל-כָּל-אִישׁ
יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם (כו, יד')

קול רם. יש לשאול מה תלמוד לומר קול רם. שאין ת"ל קול רם שכבר נאמר אֶל-כָּל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל, ואי אפשר שלא יאמר בקול רם. ומה ת"ל קול רם.

ויש לפתור על דרך הטעמים. כי הטעם יוכיח, שהוצרך הכתוב ליתן טעם הנגינה במילה קול הטעם מירכא, הוא טעם מחבר ומצרף ומסמיק את המילה קול למילה רם. קול רם. וכאילו כתוב קולו של רם. ואין רם אלא הקב"ה שהוא רם

לעומקו של מקרא כי תבוא

והלכה כר' נחמיה. שאין ערבות על הנסתרות, אלא על הנגלות בלבד.

והטעם שאין עריבות על הנסתרות הוא, שהאדם אחראי לא רק למעשיו שלו, אלא גם למעשיו של חברו, ויכול, ולעיתים צריך, להוכיח את חברו, והרי אין אדם יודע מה במטמוניות לבו של חברו, ולא יוכל להוכיחו על הנסתרות, ולכן לעולם לא תחול ערבות על הנסתרות, כי האפשרות להוכיח את חברו - היא תנאי ואף יסוד לערבות. ובהיעדר כח התוכחה תיבטל העריבות.

ואשר על כן פירש אוה"ח הק' שהשבועה שנשבעו בהר גריזים ועיבל היתה על הנסתרות, כי על הנסתרות לא חלה עריבות, כדברי ר' נחמיה, ועל כן צריך היה להישבע עליהן. והן החוט המקשר בין כל הברכות והארורין שנאמרו בהר עיבל וגריזים.

ובשימת לב, השבועה הראשונה שנשבעו תורה גם היא על הנסתרות כדברי אוה"ח הק', שנאמר בה וְשָׁם בְּסֵתֶר.

עליו בבית דין של מטה, וכן השגת גבול הוא דבר שאינו ניכר, וכן משגה עור בדרך אין רואה, וכן הטית משפט השפלים, וכן הבא על אשת אביו ועל הבהמה ועל אחותו וחורתו כלם אין הרגש לזולת המצאו עמהם לחקור בו, וכן מכה רעהו דקדק לומר בסתר, וכן לוקח שחד וגו' כגון שהיו בית דין שקול ובא אחד והכריע בסברתו בשביל שוחד גם זה הוא מדברים המסורים ללב ואין הרגש לזולת. עד כאן דבריו.

ולעומקו של מקרא יאמר כי יסוד דבריו הם אליבא דר' נחמיה, במחלוקתו עם ר' יהודה (במסכת סנהדרין מג עמ' ב') לגבי הערבות שחלה בעת שבועתם על הר גריזים והר עיבל.

לר' יהודה, חלה הערבות בהר גריזים ועיבל על הנסתרות בלבד, כי לשיטתו, ערבות על הנגלות, חלה כבר בהיותם במדבר.

ולר' נחמיה, במדבר לא חלה ערבות כלל, ובהר גריזים ועיבל חלה הערבות על הנגלות בלבד. ואילו על הנסתרות לא חלה ערבות כלל.

לעומקו של מקרא כי תבוא

תורה יחוד שם י"ה ב-ו'ה', ליחודא שלים של שמים וארץ.

ואשר על כן, יאמר בברכות וְהַשִּׁיגָה בלי וו', כי הברכות הרי הן תוצאה של ירידת השפע והתקשרות הנשפע אל המשפיע. **והן הן ה-ו' בעצמה.** ולכן אין צורך להוסיף ו' שתורה על ההתקשרות והיחוד.

אבל הקללות הרי הן תוצאה של ריחוק האדם מבוראו, וחוסר הכרה בטובו, והקללות לא באו אלא לַרְא את האדם ולקשרו **שוב אל בוראו** בקשר בל ינתק. ולכן בקללות צריך לומר **וְהַשִּׁיגָה עם וו'** כאומרו עמו **אנכי בצרה.**

וְהָיָה אִם-לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹמֵר לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל-מִצְוֹתַי וְחִקְתִּיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי מֵצִוְהָ הַיּוֹם וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל-הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגָה: (כח, טו')

יש לשאול מאי **וְהָיָה**, שהרי והיה הוא לשון שמחה, ולא שייך כאן לומר לשון שמחה. אלא כדלעיל,

ועל דרך הצח, גם יעיד על כך אומרו: אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסֵּכָה וּגו' **מַעֲשֵׂה יְדֵי תָרַשׁ** וגו'. ועל דרך אל תקרי. **אל תקרי תָרַשׁ, אלא תָרַשׁ.** באין שומע ובאין רואה, ויעיד עליו ריעו: **וְשָׂם בְּסִתְרֵךְ.**

והשבועה הזאת על הנסתרות, גם היא חלק מהערבות **ומשלימה את הערבות על הנגלות,** כי כל אחד מישראל יודע כי נשבע לחבירו גם על הנסתרות. ויודע נסתרות, היודע מה בלב כל אחד ואחד **יעיד על ערבותם.** ועל כך נאמר [דברים כט, כח'] **הַנְּסֻתֹת לִיהוָה אֲלֵהֶינוּ וְהַנְּגֹלֹת לְנוֹ וְלִבְנֵינוּ עַד-עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֵת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת.**

ובאו עליך כל-הברכות האלה וְהַשִּׁיגָה (כח, ב')

יש ליתן טעם מדוע בברכות אמר **וְהַשִּׁיגָה בלי וו',** ובקללות אמר **וְהַשִּׁיגָה עם וו'.**

ויש לומר, שהווי תורה לעולם על התקשרות האדם עם בוראו, ועל קשר הרוחני בגשמי וזו הווי שבשם ה' אשר

לעומקו של מקרא כי תבוא

נסים וְאוֹתוֹת שְׁעָשָׂה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּמִצְרַיִם בְּיָמֵי הָרְאשׁוֹנִים, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמָר (מיכה ז) **כִּימִי צִאֲתָהּ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת.**

וְהַשִּׁיבָה ה' מִצְרַיִם בְּאֲנִיּוֹת וּגו'.
(כח, סח)
יש ליתן טעם לאומרו בְּאֲנִיּוֹת. וכי
מה לי במה מחזירים.

אלא רמז רמז להם: ביציאתכם
ממצרים כמה וכמה נסים קרו לכם על
הים, שנבקעו המים ולא הייתם
צריכים אניות כדי לעבור בים, אלא
ייעברו בתוך הים ביבשה.

ועתה, באותה דרך שהיו בה לכם
נסים גלויים, באותה דרך תזדקקו
לעבור **בדרך הטבע,** ולעגמת נפש
אמר להם כן, שיצטערו על אבדן
הנסים ויתנו לב לשוב.

**וְהַשִּׁיבָה יְהוָה | מִצְרַיִם בְּאֲנִיּוֹת
בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר אֲמַרְתִּי לָךְ לֹא-תִסִּיף
עוֹד לְרִאֲתָהּ וְהִתְמַכְרְתָם שָׁם
לְאֲנִיבֵיךָ לְעַבְדִּים וְלִשְׁפָחוֹת וְאִין
קָנָה.** (כח, סח)

שיורה על דבקות בה', לומר לך, גם
כאשר במצב ירוד של לא תשמע
והקללות השיגור, גם אז **שם הוי"ה**
דבק בך, להוציאך מן המקום השפל.
וזה גם כוחו של ראש השנה שהפרשה
נקראת סמוכה לו. והשם השולט בו
הוא **והי"ה**, שעם כל היותו יום הדין
הרי הוא יום שמקשר את הנברא
לבוראו. לכן נאמר בתחילת הקללות
וְהִזָּה.

**גַּם כָּל-חֲלִי וְכָל-מִפְּהָ אֲשֶׁר לֹא
כָּתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הִנָּאת יַעֲלֶם
עֲלֶיךָ עַד הַשְּׂמֹדֶד:** (כח, סא).

אומר הזוה"ק בזוהר חדש, **יַעֲלֶה** אין
כתיב כאן. אלא **יַעֲלֶם.** והוא מלשון
העלם. כלשון הזוה"ק **יִכְבֹּשׁ לֹן,** ויכפי
לון.

כלומר, יִכְבֹּשֶׁם ויכסם עד שיעלמו מן
העולם, עַד הַשְּׂמֹדֶד עד שיכחדו
הקללות ואינם. ולא יהיו עוד קללות
אלא רק ברכות.

ועוד מובא בזוהר חדש, כיצד ייהפכו
הקללות לברכות. **וְהַשִּׁיבָה ה' מִצְרַיִם
בְּאֲנִיּוֹת - הַהִבְטָחָה לְשׁוֹב וְלַעֲשׂוֹת**

לעומקו של מקרא כי תבוא

וְאֵין קִנְיָה.

ויש לתמוה: וְאֵין קִנְיָה? ! והרי יש קוננה! קוננה שמים וארץ. והוא מלך אל חי וקיים לעד ולנצח נצחים!

ומה רצה לומר במלים אלו? אלא הכי קאמר: כשם שאין קיום לדברים האלה ואין קוננה, כן אין קיום לכל הקללות כולן. ואף אם התקיימו בחלקן, ר"ל, התקיימו באופן ארעי, במקרה ולא בעצם. שכן באו הקללות רק לְיָרָא בהן את הבריות.

והתורה היא נצחית. וכפי שמובא ביד החזקה: [שופטים הלכות מלכים ומלחמותיהם - פרק חמישי הלכה ז']

בְּשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת הַזֵּהִירָה תוֹרָה שְׁלֵא לְשׁוֹב לְמִצְרַיִם:

א. לא תספון לשוב בְּדֶרֶךְ הַזֵּה עוד. (דברים יז-טז)

ב. לא תספין עוד לְרֵאתָה (דברים כח,סח)

ג. לא תספו לְרֵאתָם עוד עד עולם. (שמות יד-יג)

הרי אלו ציוויים נצחיים.

ולעומקו של מקרא יֵאָמֵר, שהן גם ג' **הבטחות נצחיות** שהבטיחנו הקב"ה שלא נשוב מצרימה עד עולם.

לכאורה, קללה זו קשה מכולם. שבזה כביכול, מחזיר בעל השטר את שטרו. שהרי באמרו בני בכורי ישראל, שלח עמי ויעבדוני, מפרש"י כאן חתם הקב"ה על המכירה שמכר עשו ליעקב. ועתה כביכול מחזיר את השטר להשיבם למצרים. ולכן לכאורה זו הקשה מכולן.

אלא שכבר הכתיב הקב"ה כביכול על עצמו לעיני העמים **אנכ"י**, נוטריקון אנא נפשי כתבית יהבית, אשר הוצאתיך מארץ מצרים, והוא עניין נצחי הפותח את עשרת הדברות שהם כנגד עשרה מאמרות שבהם נבראו שמים וארץ, והם כנגד עשר המכות שהכה הקב"ה במצרים להוציאנו לעיני כל העמים.

ולכן לא יתכן בזה שינוי כלל, שנאמר (מלאכי ג') אני ה' לא שְׁנִיתִי ואתם ישראל לא כְּלִיתֶם. כשם שאין שינוי במציאותי כך אין שינוי במציאותכם.

ונרמזו הדברים בסיום הקללות כולן באמרו **"וְאֵין קִנְיָה"**.

לעומקו של מקרא כי תבוא

היוצא, איפוא, שאין קיום לקללה הזאת, וכשם שאין קיום לקללה זאת, כך אין קיום לכל הקללות כולן. אלא למה באו הקללות, רק כדי לִירא בהן את הבריות. ואשר על כן נאמרו בפרשת **כי תבוא** אל הארץ, כדי לקרותן לפני ראש השנה ולקיים בזה תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה.

ועל דרך הצת, בדרך של אל תקרי יֶאמֶר: **מאי וְאֵין קִנְיָה**. אל תקרי וְאֵין קוּנָה אלא וְאֵנִי קוּנָה. וכפי הפיוט בתפילות ר"ה ויו"כ: **לקוּנָה עֲבָדֶיךָ בְּדִין, לְרַחֵם עִמּוֹ בְּיוֹם דִּין**.

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com